

EN DIARI

Numerò 103
Dimars 11 de mai 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

APAREISHEN EN SALARDÚ PINTURES MURAUS DETH SÈGLE XVI

Dues especialistes deth talhèr de Restauracion d'Art de Sant Cugat deth Valhès an descurbit es pintures originaus deth 1584 qu'ornen era vòuta deth presbitèri dera glèisa de Sant Andrèu de Salardú

Els trabalhs de restauracion, que comencèren hè dus ans e que finalizaràren en 2000, consistissen, entre d'autes causes, a trèir era capa de ges que caperaue es parets deth temple e assolidar e protegir es pintures muraus.

Hònts eclesiastiques an informat qu'an apareishut jos eth ges es imatges de diuèrs sants, entre eri Jeroni, Agustin, Ambròs e Gregòri Magne, toti eri pintadi en an 1584. Un viatge restaurades complètament es pin-

tures, es dues techniques deth talhèr de Sant Cugat se desplaçaràn enes pròplèus setmanes entà Unha, tara glèisa a on descurbiren en 1996 ues pintures de gran interès artistic e istoric.

En 1998 ja se hec ua prumèra restauracion e apareishec un Pantocrator e diuèrses figures de sants, que poderie èster era pintura murau mès antiga e de mès valor artistic de tota era Val d'Aran, segontes es madeishes hònts.

ERA COMISSION EUROPÈA QUANTIFIQUE ETH CÒST DETH CONFLICTE DE KOSÒVO EN 5.300 MILIONS DE DOLARS

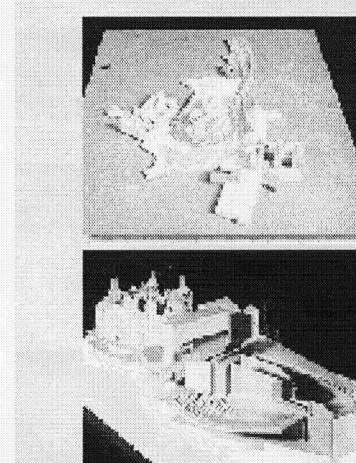
Era Comission Europèa hec ager en Brussèlles ua prumèra quantificacion des despenes globaus dera crisi de Kosòvo, que poderien arribar tás 3.000 o 5.300 millions de dolars s'eth conflicte ausesse ua durada de nau mesi. Er executiu presentèc aguestes chifres deuant deth Conselh de ministres d'Economia e Finances.

Brussèlles prevé qu'era guerra pogue durar entre quate e nau mesi, segontes qu'informèren hònts comunitàries. Sus aguesta basa, er executiu estime entre 350 e 778 millions de dolars era ajuda umanitària qu'aurà de mobilizà-se e entre 2.000 e 3.000 millions de dolars, es hons des quaus aurà de dotà-se eth programa de reabilitacion, entà un periòde de tres ans. Ad açò i calerie higer era ajuda macroeconomica entàs Balçans, que se concedirie pendent un an, que serie entre 650 e 1.500 millions de dolars cossent tamb era durada deth conflicte, quate o nau mesi, coma prevé er executiu comunitari.

Peth sòn costat, eth ministre espanyol d'Economia, Rodrigo Rato, assegurèc ager en Brussèlles que "er esfòrc economic que se hèisque pera Union Europèa serà considerable", mès afirmèc que "non aurà efèctes significatius en creishement".

ES LABORISTES ESCOCESI NEGÒCIEN UA COALICION TAMB ES LIBERAUS DEMOCRATES

Era data limit entath nomenclatura de Donald Dewar coma pròpeli ministre escocés ei dijaus. Entad aquerò, eth Partit Laborista d'Escòcia sage de formar ua coalicion tamb es liberaus democrates. Es laboristes

Maqueta deth nau edifici deth Parlament Escocés qu'actuaument se bastís per equip der arquitècte catalan Enric Miralles

s'an vist obligadi a negociar tamb es liberaus democrates dempùs de non arténher era majoria absoluta enes eleccions autonomiques que se heren dijaus passat tath Parlament escocés.

Eth líder laborista escocés, Donald Dewar, futur ministre principau e eth 'numerò un' des liberaus democrates en Escòcia, Jim Wallace, comencèren delànet un dialòg exploratori sus ua possibla coalicion de govern, mès es convèrses plies se celebrauen ager en Edimburg. Enes eleccions autonomiques deth darrèr diaus es seguidors de Dewar obtengueren 59 des 129 escons deth Parlament escocés, seguidi deth Partit Nacionalista Escocés tamb 35 e deth Partit Conservador tamb 18. Es liberaus democrates arteneren 17 escons, en tot qu'es 'verds', eth Partit Socialista Escocés e er independent Dennis Canavan treigueren un escon cadun.

Es laboristes s'estimen mès negociar tamb es liberaus democrates en lòc de governar en minoritat, sustot perque andús partits an politiques en comun. Totun, es convèrses pòden presentà-se malaisides e pòden dificultar eth calendari entath nomenclatura de Dewar coma ministre principau, previst entà dijaus que ven.

Es trebucs se centren enes matricules entara educacion superiora, que vò suprimir eth Partit Liberau Democrata en Escòcia entà facilitar er accès d'un màger nombre d'escocesi tara universitat. Aguest plaçament ei er opausat deth laboristes, que la vòlen mantier pr'amor qu'era sua suppression poderie prebotjar grèus problemes de pressupòst tath sector educatiu en Escòcia. Hònts liberaus democrates dideren qu'er ahèr des matricules educatiuas ei prioritari entath sòn partit e que se tractau d'un tèma 'non-negociable'.

EDITORIAU

CANDIDATS TARA LINHA DE GESSUDA

S'a barrat eth plaç entà presentar es listes electoraus tás pròplèus eleccions tath Conselh Generau, tás municipaus e tás eleccions tath Parlament Europèu; tanben s'a acabat er enòrme 'tapatge' qu'es partits an creat, entre *bastidors*, entà arténher candidats tás sues pròpies listes. I a agut partits qu'enquith darrèr menute encara cercauen desesperadament candidats e non pas t'à aumplir era lista o t'à trobar accompanhants simbolics de viatge, senon t'à entestar aguesta lista.

Supausam qu'era frasa "non i a mès cera qu'era que crème" o "i a çò que i a" ei ua des desencuses nacionaus mès tenguades, maugrat que t'à desencusar çò qu'ei indesencusable, qu'ei que tostemp s'improvise e qu'ara arremassam çò que s'a deishat de hèr per part de totes es tendéncias politiques, qu'ei premanir joeni entara fucion publica en tot dà-les era oportunitat de formacion e de practica ath madeish temps que se les escotaue e potenciaue es suas preocupacions.

D'un costat se menspree era politica e eth politic, e d'autre quauqu'uns punhalarien qui siguesse entà pr'amor d'arténher o mantiené-se ena *poltrona*.

Sigue coma sigue, mos trobaram enes listes es dus pòles: es politics 'dinosaures' e es politics 'pijolos'. Entre miei i aurà es gestors, qu'inclus quauqu'uns d'eri s'estimen mès presentà-se coma 'gestors-coordinadors' de politiques sectoriaus que coma politics, e qu'ei logic e licit que mos demanem ce

qué hèn en ua lista electoraue que per definicion ei politica. Calerà veir eth nòm des candidats entà investigar a hons e informar ath legedor de çò que passe en cada 'casa'. Perque arrés a agut un camin de roses. Serà bon entener qui compòse era lista, en quina circonscripcion e quin lòc aucepe ena lista cada candidat, e tanben serà interessant veir qui non ei ena lista.

I a agut causes sonades: er alcalde Calbetó n'a protagonizau; mès eth sindic Barrera e eth sòn parent, eth deputat Boya, n'an protagonizat un auta. Com Quique Vidal e es sòns antics companhs o es d'Unitat d'Aran e eth sòn acòrd tamb es socialistes catalans.

A estat ua batèsta qu'a deishat 'victimes' peth camin e qu'a-ara longa o ara cuerta serà un problema que condicionarà era 'arena' politica dera Val.

Era prumèra distorsion que s'obsèrve ei era prioritat que quaque partit da as eleccions municipaus en repòrt as deth Conselh Generau. Quauqu'uns perque es candidats de tostemp e es líders an prumèr aspiracions municipalistes que pas nacionaus. Quauqu'uns perque era realitat e es possibilitats electoraus les obligue a replegà-se a competir de veritat coma alcaldables, mès d'auti perque açò dera realitat nacionau d'Aran non se la cren; tad a eri eth Conselh Generau qu'ei simplament un conselh comarcau de gestion administrativa.

Tanben ei un panorama penós entà Aran eth des eleccions tath Parlament Europèu. Quaque aranés ei en cap de lista entàs europèes? Qu'ac calerà veir. E plan mos temem que non. Ei que ne tansevolh non i aurà cap de candidat entàs europèes qu'aucepe un lòc ne que sigue de *florero*, ei a díder, es qu'aucupen lòcs que segur que non gessen?

Malurosament ei en ua batèsta electoraue quan es options politiques demoren mès vedibles tamb es suas deficiéncies pr'amor des sòns pactes intèrns e extèrns. Mès tanben, çò qu'ei vedible son es mancances nacionaus d'Aran. E ei que mos trobaram aguest còp es eleccions mès desnacionalizades que jamès. Totes es options de partit qu'opèren en país son sucursalizades, o per Barcelona o per Madrid o per Lhèida.

Tamb toti aguesti condicionants, calerà veir com es candidats -e sustot es nau i nauissims candidats- se relacionaran tamb era premsa. Perque serie ua paradòxa que s'auessen apuntat -didem'ac figuratiuament- 'a ua companhia de dansa entà barar en un escenari' e alavetz refusessen parlar tamb es mieis perque eri o eres non vòlen gesser enes papàrs, ei a díder, 'gesser tar escenari'. Es eleccions obliguen a qu'es politics siguen en un aparador, e ath delà obliguen, agrada o non, a atier era premsa per molt canalhesca que se la veigue perque, utilizant era frasa "esport nacionau deth país": ei çò que i a.

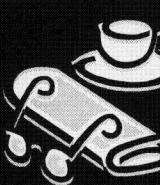
IMATGE DETH DIA

Eth Parlament Britanic s'a convertit en ua enòrma pantalha de projeccions. Eth motiu: eth lançament de *F(or) H(im) Magazine's 100 Sexiest Women in the World 1999*.

Era hemna dera imatge ei Gail Porter, ua presentadora de programes infantius dera television britanica.

guardant-mos eth melic

univers ET DIARI

UNIVÈRS ETH DIARI

A compdar d'aué començam aguesta naua seccion especializada en reflexionar e informar sus **ETH DIARI** coma fenomèn sociologic e de comunicacion en Aran. Mau-grat que força viatges non sigue cap *ganga*, **ETH DIARI** ei mès qu'ua publicacion diadèra escrita en aranés.

En molti aspectes ei ua airina de normalizacion lingüistica; tanben ei ua plataforma entà animar a que i age escrivans que hèsquen periodisme en aranés; ei ua aportacion entà estructurar un espaci de comunicacion pròpri, ei a díder, ena nòsta lengua e a compdar dera nòsta realitat nacionau; tanben ei un esturment de pluralitat entà ahiscar eth debat de totes es sensibilitats e tendéncias politiques, sociaus e culturaus deth país; tanben ei ua plataforma entà veir qué passe dehòra e interpretar es notícies de Catalunya, er Estat, Euròpa e era rèsta deth mon; ei er embrion de tota ua aportacion editoriau entà tota Catalunya hèta d'Aran; ei ua escòla permanenta entà premanir correctors e reviradors; ei un *lobby* entà potenciar de manera transversau -ei a díder, includint totes es opciones ideologiques- era realitat nacionau aranesa... E atau podeírem contunhar era lista de çò que ei **ETH DIARI**. En resumit, aguest diari ei un periodic artesanau, hèt dera modernitat entà auer informadi, sense cap de limitacion, a toti es que viuen e travalhen en Aran.

Era prumèra qüestió sus era quau mos prepausam reflexionar ei eth besonh o non de contunhar publicant en **ETH DIARI** notícies de dehòra era Val. Ei a díder, se serie bon sonque recuéller ce que passe aciu. E açò mos pòrtre a definir quin modèu de diari volem hèt. Eth plànement editoriau actuau dera casa qu'eclar: conven tractar en diari totes es notícies deth mon com en un diari normau. En aranés se pòt parlar de tot, e encara mès des der aranés -qu'eí mès qu'ua lengua e que tanben ei ua manera d'estèr- e auem de conéisher ce qué passe dehòra e auer era oportunitat de liegèc ena nòsta pròpria lengua. Mès qu'encara cau higer qu'informar dera rèsta deth mon se pòt hèt de força manères segontes es 'lunetes' tamb es quaus s'analise aguest mon, e que seleccionar, analisar e interpretar era informacion se hèt a compdar d'un 'filtre culturau', perque tanben i a un estil especiau aranés entà hèc. Viuer en Pirenèu, en Euròpa, en un país en construcion nacionau, recuperant ua lengua, majoritàriament immersi en torisme, eca., tanben hèt auer ua vedença singulara ara ora de guardar que passe dehòra.

Contunham incorporant notícies de dehòra?

Informacion basica sus era Union Europèa des d'Aran

SUS ETH PARLAMENT EUROPÈU

En escadença dera convocatòria des pròplius eleccions tath Parlament Europèu deth dia 13 de junh, daurim aguesta naua seccion en diari entà presentar as legedors er **ABC informatiu des institucions e tèmes comunitaris e**, especiaument, sus eth Parlament Europèu. Un servici deth diari preparat amassa tamb eth nòste grop editor, eth **Centre d'Estudis VIVÉNCIA ARANESA: Aula Euròpa des Pirenèus**.

E th 10 de junh de 1999, es electors britanics, danesi e olandesis anaràn a votar entà trigar es sòns deputadi tath Parlament Europèu; les seguiràn, er 11 de junh, es irlandesis e, fin finau, eth 13 de junh de 1999, es alemany, austriacs, bèlgues, espanhòls, finlandesis, francesis, grècs, italians, luxemborguesis, portuguesis e suecs.

Gràcies ara expression mès enautida dera democracia representatiua, es ciutadans e ciutadanes europèus auràn manifestat era sua volentat, en tot jutjar, tamb eth sòn vot, es programes presentadi pes partits politics europèus e dessenhant atau era imatge deth **cincau Parlament Europèu elegit per sufragi universau dirècte** entath periòde comprenut entre junhsèga de 1999 e junh de 2004.

Com en 1994, es ciutadans europèus que demoren en un autre Estat dera Union poderàn exercir eth sòn dret ath vot en sòn país de residéncia e presentar era sua candidatura tath Parlament Europèu cossent tamb es normes vigentes en país.

Eth carnet d'identitat deth Parlament Europèu

Era Assemblèa trigada en junh de 1994 compdaue tamb 567 deputats entà ua poblacion de 349 milions d'europèus despartidi en 12 estats membres. En gèr de 1995, era ampliacion dera Union tamb Àustria, Finlàndia e Suècia hec apujar enqua 626 eth nombre de deputadi europèus entà lèu 372 milions de ciutadans.

Era Assemblèa gessuda des eleccions europèa en 1994 compdaue tamb un **component femení** plan notable: ath torn dera quatau part des sòns membres, ei a díder 145 de-

putades de 567 (25,57%). Dempùs dera ampliacion de 1995 eth nombre de deputades a aumentat, en chifra (167 entre 626) e en percentatge (26,6%). Ei ua vertadèra corba ascendenta d'ençà de 1979, quan es hemnes elegides èren 67 d'un totau de 410 deputadi (16,3%). Eth Parlament Europèu ei eth prumèr, per mieja de hemnes escuelhudes, en conjunt des parlaments nacionaus des Quinze.

Finaument, era **identitat professionau** deth deputat ei pro variada: fòrça professors, funcionaris, avocats, arquitèctes, economistes, mètges, enginyers, periodistes e tanben quauqui agricultors, escrivans, menestraus, obrers, mestresses de casa e, inclús, un estudiant, un artista, un eclesiastic e un teològ.

Publicitat e transparéncia

Eth Parlament Europèu ei ua institucion de caractèr plan dubèrt e qu'escote es ciutadans. Per açò tostemp a lutat pera **transparéncia** des institucions. Era transparéncia signifique que cada ciutadan pòt saber qui pren quina decision o en quin moment, tamb quina finalitat o tamb quina legitimitat.

Dempùs dera consacracio peth Tractat d'Amsterdam deth principi de dubertura coma indicaire deth caractèr democratic des decisions prenudes ena Union, eth Parlament a volgut méter en practica eth dret d'accès public tòs sòns pròprios documents mejançant era adopcion d'ua decision qu'establisque es condicions d'exercici d'aguest dret.

EXPERIÉNCIES

"MITJANS". HILAT D'EDUCADORS E COMUNICADORS

Qui èm?

Professionaus dera comunicacion e era educacion, entitats, collectius e personnes interessades pera comunicacion mediatica e pera sua incidéncia social e educativa.

Qué volem?

Coma professionaus preocupadi peth present e eth futur des mieis e era comunicacion social, volem actuar e intervier en qüestions d'educacion mediatica, volem èster ua associacion tamb votz pròpria e presència social deuant des fenomèns qu'agen relation tamb era comunicacion e era educacion en comunicacion.

Objectius

1. Èster un espaci de reflexion e debat

- Cercar vies d'integracion reau dera educacion en comunicacion enes curriculums e es aules.
- Emprer accions diuèrses de divulgacion.
- Fomentar es estudis de recepcion en comunicacion e es sòns efèctes.
- Potenciar era elaboracion de prepaustes, materiaus e iniciatiuas educatiuas e didactiques sus comunicacion e educacion.

2. Èster un grop d'intervencion mediatica e social

- Cercar diferentes maneres d'intervencion e accès tòs mieis de comunicacion e conscientiar era opinion publica sus era sua importància.
- Arténher qu'es administracions reconeishen eth papèr des mieis ena socializacion e ena educacion.
- Crear mecanismes d'observacion e analisi de contiengudi, especiaument de television.

3. Hèr hilat

- Generar un teishum de nèxes e contactes entà facilitar er intercambi d'experiéncies e d'activitats entre es que travalhen en camp dera comunicacion e era educacion.
- Editar eth huelheton *Mitjans*, coma nexe e plataforma deth collectiu.
- Establir e mielhorar es formes de collaboracion entre es periodistes e es ensenhants.

Mitjans. Xarxa d'educadors i comunicadors
Barcelona